

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם

הרבנות הראשית לישראל

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Elad – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

המלך

מטות

אור

משפט השבוע "החיים והמוות ביד הלשון"

מבחן האדם והצלחתו תלוי בדיבורו

במדבר פרק ל פסוק (ב) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל רְאֵשֵׁי הַמַּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְקֹנֵק: (ג) אִישׁ פִּי יְדוּר נְדָר לִיקְנֹק אוֹ הַשְּׂבַע שְׂבַעָה לְאָמֵר אֶפֶר עַל נַפְשׁוֹ לֹא יִחַל דְּבָרוֹ כְּכֹל הַיּוֹצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה:

שאלות:

א) ויש לדקדק בלשון המקרא שלכאורה התיבות לא יחל דברו מיותרות והיה מספיק לכתוב איש כי ידור וכו' לאמור איסר על נפשו, ככל היוצא מפיו יעשה, ומדוע היה צריך לומר גם לא יחל דברו? ב) ועוד קשה שזה בעצם כפל הלשון כי משמעות לא יחל דברו היינו ככל היוצא מפיו יעשה?

הדיבור:

עלינו להקדים ולומר כל מעלת האדם על יתר הבריאה דומם צומח ובעלי חיים הוא כמה שמוגדר "המדבר" כדכתיב בראשית פרק ב פסוק ז וַיִּצְרֶה יְקֹנֵק אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם עֶפְרָה מִן-הָאֲדָמָה וַיִּפְחֵה בְּאָפְרָיִם נְשָׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה: וכתרגומו באונקלוס (ז) וברא יי אלהים ית אדם עפרא מן ארעא ונפח באפוהי נשמתא דחיי והות באדם לרוח ממללא: ללמדנו שחיים זה בוח הדיבור. וזה אחד הפלאים והניסים שאין כמותו אשר מתחולל עם האדם בכל רגע, שהרי גם לבעלי חיים יש את אותם כלים שיש בפה של האדם וגם כל מוצאות הגרוניות וההיגוי אך למרות זאת אינם יכולים לדבר אלא להשמיע קול בלבד, מלבד האתון של בלעם שנברא בבין השמשות של בריאת העולם פי האתון, כמבואר בתנא בפרקי אבות בשביל להוכיח לבלעם שאפילו פיו אינו ברשותו, ואילו האדם בהוצאת הקול יכול להגות אותיות ומשפטים ובעצם מפתח התקשורת בין בני אדם ולהביע בכך את חוכמתו ובינתו הדרכתו והנחיותיו עסקיו ואת הערכתו ושלילתו את חיבתו לזולת ואת שנאתו אף את כעסו ואת רוגזו אף הכפשתו של הזולת ורכילות ואת כל הגיגי ליבו וכדומא, והמתבונן בנס הגדול שמתחולל עם האדם בכל רגע שרוצה לפתוח את פיו ולדבר מטוב ועד רע ואשרי מי שינצל הדבר לטובה, ואף גם זאת כבר אמר שלמה המלך בחוכמתו כי האדם ניכר דרגתו מדיבורו, במשלי פרק כז (כא) מִצַּרְף לְכֶסֶף וְכוֹר לְזָהָב וְאִישׁ לְפִי מוֹחֵלֵל: וכתב על כך בספר שערי תשובה לרבינו יונה שער ג אות קמה וז"ל ונאמר (משלי כו, כא): מִצַּרְף לְכֶסֶף וְכוֹר לְזָהָב וְאִישׁ לְפִי מוֹחֵלֵל, פירושו מעלות האדם [דרגת האדם ניתן לדעת] לפי מה שיהלל, אם הוא משבח המעשים הטובים והחכמים והצדיקים תדע כי איש טוב הוא ושרש הצדק נמצא בו, כי לא ימצא את לבו רק לשבח את הטוב והטובים תמיד בכל דבריו, ולגנות את העבירות ולהבזות בעליהן וכו', והמשבח מעשים מוגנים או מהלל רשעים הוא הרשע הגמור והמחלל את עבודת השם יתברך עכ"ל. הראת לדעת כי בחינת מהותו של האדם ודרגתו על פי דיבורו לטוב ולרע, ומלבד כל זאת לצערנו כל המחלוקות והמריבות הן נתונים בפיו של האדם הן בביתו והן בחברתו הכל תלוי בפיו והמציאות שאדם בפיו יכול לרומם ולהשפיל, וכמה טועים בני אדם שאינם יודעים לנצל את העוצמה שיש בפיו של האדם ללמוד וללמד לפרגן ולהרעיק אהבה לזולת לאשתו ובניו וכן הרב והמחנך לתלמידיו שפעמים רבות במילה אחת טובה ומחממת את הלב מחוללים מהפך לטובה או ח"ו להיפך ממיטים אסון והורבן, והמשכיל ינצל דיבורו לקרב את הלבבות לעבודת השם כאשר ידע לדבר בנעימות, כי בדרך זו מתקיים בו מאמר שלמה המלך במשלי פרק כה (טו) בְּאֲרָץ אֲפִים יִפְתָּה קֶצֶץ וְלִשׁוֹן רָפָה תִּשְׁפֹּרֶתָ: וכך יכול לקרב את הלבבות לאבינו שבשמים, אולם מי שפיו משתלח ומביע כעס ורוגז על כל דבר הרי מרחיק מעליו את הבריות ואינם רוצים להיות בסביבתו ולא הפצים בקרבתו ואף מאבד את בני ביתו ואת שלום ביתו יחד עם אשתו. הראת לדעת שהחיים והמוות ואף השלום האושר והעושר החינוך וההצלחה הכל תלוי בלשונו ודיבורו של האדם, והתורה מלמדת אותנו שככל שהאדם לא יחלל את דברו ויקדש את מאמרו כך יזכה שככל היוצא מפיו יעשה ומובטחת לו ההצלחה והברכה שלום בית ושמהה.

מוות וחיים ביד הלשון ונמשל לחץ:

וכבר אמר שלמה המלך בחוכמתו במשלי פרק יח פסוק כא מוֹת וְחַיִּים בְּיַד לִשׁוֹן וכו': ומבארת הגמרא במסכת ערכין דף טו ע"ב א"ר חמא ברבי חנינא, מאי דכתיב: מות וחיים ביד לשון, וכי יש יד ללשון? לומר לך מה יד ממותה, אף לשון ממותה. אי מה יד אינה ממותה אלא בסמוך לה, אף לשון אינה ממותה אלא בסמוך לה? ת"ל: הִן שְׁחוּט לְשׁוֹנָם. אי מה חץ עד ארבעים וחמשים אמה, אף לשון עד ארבעים וחמשים אמה? תלמוד לומר: שתו בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ. וכי מאחר דכתיב שתו בשמים פיהם, חץ שחוט לשונם למה ל? הא קמשמע לך, דקטיל כחץ. וכי מאחר דכתיב חץ שחוט לשונם, מות וחיים ביד לשון למה ל? לכדבא, דאמר רבא: דבעי חיים בלישניה, דבעי מיתה בלישניה ע"כ. והנה הנביא ירמיהו פרק ט פסוק ז חֵץ שׁוֹחַט שְׁחוּט לְשׁוֹנָם מִרְמָה דְּבַר בְּפִי שְׁלוֹם אֶת-רֵעֵהוּ יְדַבֵּר, וּבְקִרְבּוֹ יִשִּׂים אֲרָבֵי: ואומרת הגמרא כוונתו של

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם

הרבנות הראשית לישראל

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

הנביא בזה להמשיל את דיבור האדם לחץ שהורג שוחט או כבר שחוט, ויש להוסיף כמו חץ לאחר שיצא מתחת ידו אין ביכולתו להשיב כך דיבור האדם כבר לא יוכל להשיב ולכן כתיב שוחט אך בקרי שחוט שכבר התוצאה מוכרחת ואין להשיב. ולכן אמר אברהם לשרה "וחיתה נפשי בגללך" (י"ב. י"ג.) אפשר לרמוז בזה על מה שאמרו חז"ל מוות וחיים ביד הלשון שהכל תלוי במילה אחת אם תגיד אשתו או אחותו. והמשילו על כך משל בילקוט שמעוני תהלים רמז תשפז רבן גמליאל אמר למבי עבדו פוק זבין לנא צבי טבא מן שוקא, נפק אייתי לישן, וכד אמרית לך צבי טבא אייתית לי לישן, וכד אמרית לך צבי בישא אייתית לי לישן אמר לו מרי, מינה טבא ומינה בישא כד היא טב לית טב מינה, כד היא ביש לית ביש מינה. ולזאת אמר המגיד לבית יוסף (מגיד מישרים בא): האבר היותר כבד אצלך, יהיה הלשון, מוות וחיים ביד הלשון, וכידה להרוץ גורל אנשים, לשבט או להסד. לכן בכל עת תמיד, ישניה האדם על מאמר פיו, לכל יכשל ח"ו בעוון לשון הרע המר מאוד.

מעשה עם שלמה המלך ובניהו להמחיש שהכל תלוי ביד הלשון:

מלך פרס חלה במחלה קשה מאוד הטובים שברופאים לא מצאו מזור למחלתו והנה הגיע רופא בלתי ידוע שאמר רוצים לרפא את המלך למחלה שלו יש רק תרופה אחת ויחידה שאם תצליחו להביא אותה אליו הוא יתרפא כל שעליכם לעשות הוא להביא חלב לביאה כאשר הוא ישתה את החלב של הלבאה מיד יתרפא, להשיג חלב של לביאה אין זה דבר קל, אך מלך פרס ידע כי שלמה מלך ישראל יוכל לבוא לעזרתו הוא חכם מכל אדם והוא ימצא דרך להביא לי חלב של לביאה, הוא שיגר שליחים מצויידיים בממון רב אל שלמה והם ביקשו ממנו בשם מלך פרס לעזור לו ולמצוא איש שיוכל להתקרב אל לביאה ולחלוב חלב ממנה, שלמה קרא לבניהו בן יהוידע הגיבור ואמר לו אבקש ממך להביא חלב של לביאה מניין אשיג חלב של לביאה, שאל בניהו קח איתך עשר עיזים אמר המלך ברוב חוכמתו וגש אל היער הם יעזרו לך להתקרב אל הלבאה ולחלוב אותה, בניהו מצוייד בעשר עיזים יצא אל היער הוא סקר את השטח בזהירות ומרחוק הבחין בלביאה המשחרת לטרף הוא שיגר אליה עז אחת והלביאה טרפה אותה בן רגע, למחרת שוב ממקום עומדו שלח אליה עוד עז וגם אותה הלביאה טרפה, כך עשה עם שמונה עיזים מדי יום ביומו עד שהלביאה התרגלה אליו וידעה כי הוא רוצה את טובתה. ביום העשירי הוא היה ממש לידה והוא מניש לה את העז העשירית כאשר הוא משתעשע עימה. הלבאה אף החזירה ליטוף אל בניהו כיוון שהוא סיפק לה מזון בכל הימים הללו, בראותו שאינה מפגינה כל גילויים של ניכור או זרות שלח ידו אל הצנצנת חלב ממנה צנצנת מלאה של חלב לביאה שמה וטוב לב עושה עכשיו בניהו דרכו אל המלך שלמה, בדרך הרגיש עצמו מותש והוא נח אצל אחד העצים, והנה הוא חולם ובחלומו שומע את אבריו מתווכחים ביניהם אמרו הרגליים הכל בזכותנו לולא אנחנו כיצד בניהו היה יכול בכלל ללכת ולהביא את החלב אנחנו החשובות ביותר, לא ולא מענו הידיים אנו החשובות ביותר ללא הידיים כיצד בניהו היה חולב אנו החשובות ביותר, פתחו העיניים את פיהן ואמרו אנחנו חשובות יותר מכל האיברים הרי לולא העיניים היה בניהו יכול בכלל לראות, מעות בידכם השיב חלב כולכם טועים אני ורק אני החשוב מכל הרי אני נתתי העצה בלב המלך כיצד להביא את החלב אני החשוב ביותר. ברגע הזה השמיעה קול לא פחות ולא יותר הלשון וכך היא אמרה אני היא החשובה מכולכם כי אלמלא כוח דיבורי לא היה ערך לכל הפעולות שלכם, שתקי לשון שתקי קראו לעברה כל האיברים מי את בכללי כיצד את מעזה לדבר את רכה כולך בשר וכל כך קטנה ואת בכלל אינך איבר כי אין בך אפילו עצם קשה אחת כפי שיש בנו חיוזרי למקומך אל תוך פיך ואל נא תתערבי, אך הלשון השמיעה קולה באומץ ובתבונה עוד תיווכחו שאני שולטת בכם ואני החלק החשוב ביותר בגוף, בינתיים התעורר בניהו משנתו מיהר חיש אל שלמה אך דבר החלום המריד את מנוחתו ונחרת בזכרונו הוא מסר לשלמה את החלב כדי שיעביר אותו אל מלך פרס המצפה לו בשביל להתרפא, שלמה שלח את בניהו עם החלב בידו. המלך קמץ את אגרופו והלם בשלחן שליידו בחמת זעם חלב כלבתא הוא מביא לי ואני זקוק לחלב לביאה קהוהו מיד מכאן אל עמוד התליה תיכף ומיד כך זעק לעבר השומרים וצויה עליהם לתלותו, הללו גררו עימם את בניהו הרועד מפחד והולכיכוהו לעבר עמוד התליה כל איבריו של האיש רעדו, רק הלשון פתחה פיה וכאילו מהתלת בהם היא אמרה לא אמרתי לכם כי אני החשובה מכולכם אילולא אמרתי כי זה חלב כלבתא לא היה קורה הדבר הזה הוכחתי לכם כי אני החשובה מכולכם, ואז הוסיפה לעבר התליינים השיבו אותי אל המלך כי רצוני לומר לו דבר חשוב מאוד היתה כאן פשוט אי הבנה הם נענו לבקשתו והחזירו אותו אל המלך והוא אמר אדוני המלך מדוע ציוית לתלותיני, על שום שהבאת לי חלב כלבתא השיב המלך. אבל כלום אינך יודע כי לעיתים קוראים ללביאה גם כלבתא, אולם במקום לרגז אדוני המלך קום ושתה מן החלב ותיווכח שהוא יביא לך מרפא ותרופה וכי זה חשוב מה ואיך קוראים לחלב הזה, חמת המלך שככה הוא הקשיב לדברי השליח בקשב רב ואמר אומנם דבריך נכונים תחילה אשתה ואחר אבחה את דבריך, מיד אחר כך הודו כל האיברים ללשון ואמרו פה אחד מודים אנחנו לך את הלשון האיבר החשוב ביותר שיש לו לאדם כי את יכולה להמית באותה מידה שאת יכולה להחיות את שולטת בנו וכולנו נחותים ממך הוא שנאמר מוות וחיים ביד הלשון.

בית: רח' שמאי 18 טל: 039096874 לשכה רח' שמאי 13, אלעד • טל: 03-9096601 • פקס: 03-9337941

tel: 972-3-9096784 • hom: 18 shamai st' fax: 972-39337941 • tel: 972-3-90966001 • 13 shamai st' elad 40800

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם

הרבנות הראשית לישראל

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

איך סיפור של אדם ממיט חורבן כלכלי:

מסופר על הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל שבאחת הפעמים מעד ליבו בפת שחרית ועמו היה אורח בין יתר המאכלים שהגיש לשולחן הגיש שתי שקיות חלב שהיו משתי חברות שונות שתייהן ידועות היו בהכשרן המהודר בכל אמריקה לבסוף כשהגיע תור הקפה מזג לעצמו רבי משה חלב משקית אחת לפתע נראה כמתחרט החזיר את השקית למקומה ולקח את השקית השניה שכאמור היתה מחברה שונה אותו אורח שראה את המעשה במו עינו הסיק לעצמו מיד את המסקנה שרבי משה פיינשטיין לא סומך על הכשר החברה הראשונה ומעדיף את ההכשר של החברה השניה החליט בלבו לפרסם את הדבר בכל אמריקה למען אותם אלו שמדקדים בכשרות שלא ייכשלו והשמועה עשתה לה כנפיים וכל בעלי העסקים שסחרו עם אותה חברה חנויות אולמות בתי מלונות וכדומה ביטלו את מסחרם עם אותה חברה עד כדי כך הגיע המצב שהחברה כמעט פשטה את הרגל. בעלי החברה הגיעו מיד לרבי משה פיינשטיין בשאלה מה פגם מצא בהם וכיצד יוכלו לתקנו רבי משה היה המום מדבריהם ואמר להם שעוד היום שתה מהחלב של חברתם ואם הם רוצים הוכחה שייגשו למקרה ויבדקו והיפך במחשבותיו מהו הדבר שגרם לאנשים לחשוב שהוא לא סומך על ההכשר של אותה חברה עד שנזכר היך ואמר אתם יודעים מדוע לא השתמשתי באותה שקית חלב ולקחתי את השניה פשוט מאד השקית היתה ריקה ולא היה בה חלב צא וראה ממעשה נפלא זה עד כמה יש לאדם ליוזר במשנה זהירות שלא להוציא דיבורים מיותרים מפיו ובפרט דיבורים שעלולים להזיק ולהפסיד לחבירו עד שיבחק את הדברים הדק היטב אם יש תועלת בדיבורים ואם מותר לפי ההלכה להוציאם מפיו והשוקל היטב את דיבורו יזכה שדיבורו יהיה שהרר וקדוש וישמעו בשמים את תפלתו ותחינותיו.

מדוע נכתב לא יחל דברו:

אחר הדברים האלה הנה בשיעור הקודם בפרשת בלק הבהרנו שאפילו הדיבור של האדם אינו בשליטתו ואין מעויות אלא תוכניות מאת השם יתברך, אך למרות זאת עדיין יש לאדם את הבחירה לעשות ככוונה טובה או רעה בדיבורו, ואף גם זאת בשיעור הקודם הסברנו שהדרך להכיל כל אדם ולאהוב אותו כמו שהוא ורק מהמקום הזה שייך לקרב ולהשפיע לטובה, וכעת אנחנו מוסיפים לבאר עד כמה כוח והשפעה יש בדיבור של האדם, ראשית כל עניין הנדירים אשר מכוה פיו של האדם הופך דבר המותר לאסור והבעל יכול להפר לאשתו או האב לביתו והכל מכוח השפעת הדיבור שאינו דבר של מה בכך, ודבר זה אינו רק לאסור דבר המותר אלא גם לקדש את החול הכל מכוח הדיבור של האדם לדוגמה יכול לקחת עור של בהמה דבר מגושם אך כאשר יקדש אותו בפיו ויכתוב עליו ספר תורה מקדשו בפיו עד שכל אדם קם בפניו ומנשקו והכל מכוח פיו של האדם, וכמו כן אדם מקדש אשה בפיו ואוסרה על כל העולם, וכך הדבר להיפך. ובזה יובן היטב לשון הפסוק כיון שרצון התורה לאלפנו מלבד שהוכתה האדם לעמוד בדיבורו ולקיים את מאמרו, עוד רצון התורה ללמדנו שסוד ההצלחה של האדם החיים והמוות, השמחה והעצבות, השלום והמחלוקת, החינוך והכישלון, החכמה והתקשורת הכל תלוי בדיבורו, וככל שידע לקדש את דיבורו ואת מאמרו להעבירו בכור ההיתוך ולצרפו ולזככו שיהיה בתכלית הזכות העדינות והאצילות והחביבות כדכתיב לא יחל דברו, יזכה ככל היוצא מפיו יעשה וכך תרבה גדולתו והצלחתו של האדם.

בין המצרים צריך זהירות במשנה תוקף:

ויש להוסיף הרי כידוע אשר כתב האריז"ל כי מספר שעות של כ"ב ימי בין המצרים נחלקים לשני חלקים והן י"ג ימים בחדוש תמוז שהן שיי"ב שעות מבחינת וישב ממונו שבי שליטת עשיו ולקח שבי את השעות האלו לשליטתו, ועוד ט' ימים של חודש אב שהן יותר חמורים ונוהגים בהן אבילות יותר בתספורת בכיבוס ובשר וכו' והם רי"ז פחות ד' שעות של אה"צ ביום ט"ב שבו מתחיל הארת הגאולה נשארו רי"ב שעות שהן בגמטריא דבור, ללמדנו שהימים הקשים הללו אשר בהן מידת הדין מתוחה ובכל דור ודור נעשים בו גזרות קשות מאוד מאז הטא המרגלים בלשונם אשר הוציאו דיבה על הארץ והסיטו את כלל ישראל נגד השי"ת עד שוישאו את קולם לבכות ומאז נגזר שאתם בכיתם בכיה של חיים אף אני אתן לכם בכיה לדורות, ולכן הגזרות הקשות הולכות וחוזרות בתקופה קשה זו, וכיון ששורשם מחמת כישלון הדבור לכן מספר הימים כ"ב כנגד כ"ב אותיות הדיבור, וכן השעות של ט' ימי אב כמנין דבור, וממילא חובתנו של כל אדם מקבלת משנה תוקף להיות זהיר ונוהר ומוזהר לכל יכשל בדבורו ולא יחללנו כי זה התיקון של תקופה זו שעד כמה שנשמור את לשוננו ואת דיבורו כך נזכה לבטל גזרות קשות ורעות ונחיש גאולתנו במהרה.

מעלת הראשונים בגלל שלא פגמו כ"ב אותיות תפילתם מתקבלת:

כתב השל"ה שער האותיות אות שיי"ד. ובוה נבין מעלת הראשונים ע"ה, שהיתה תפלתם נשמעת מיד, מפני שהיו נזהרים שלא לפגום כ"ב אותיות, וכו' ועל מוצא כ"ב האותיות נאמר (דברים כג, טו) 'זלא יראה ב"ך ערות דבר' עכ"ל. כאשר מסופר על הגאון המופלא רבי חסדאי אלמושנינו זצוק"ל מרא דאתרא בעיר תיטואן שבמרוקו הספרדית נפטר בשנת תפ"ח ומחבר הספר משמר הקודש על התורה היה ידוע בכל שער עירו על הניסים הגלויים הפלא ופלא וכששאלו את הרב האם פועל

בית: רח' שמאי 18 טל: 039096874 לשכה רח' שמאי 13, אלעד • טל: 03-9096601 • פקס: 03-9337941

tel: 972-3-9096784 • hom: 18 shamai st' fax: 972-39337941 • tel: 972-3-90966001 • 13 shamai st' elad 40800

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם

הרבנות הראשית לישראל

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

ישועות מכח שמות קדושים הנקראים קבלה מעשית, השיב הרב שהכל בזכות שמירת הפה והלשון [כ"כ בספר פאם והכמיה עמ' רל"ד]. עוד מסופר על אחד מגדולי הרבנים התאונן בפני האדמו"ר הבאבא סאלי זצוק"ל למה כשהוא מתפלל הוא לא נענה ואילו האדמו"ר כשמתפלל נענה, ענה לו מפני שאני שומר על עיני ופי [כ"כ מרן ראש ישיבת פורת יוסף הגר"י צדקה זצ"ל הובא בספר ולא תתורו בעמ' קי"ג].

משל החפץ חיים על הדיבור:

ערכו של הדיבור והשיבותו בספר "חפץ חיים על התורה", בפרשת מצורע, מובא משל שהחפץ חיים היה רגיל לאומרו, כדי להמחיש עד כמה גדול החיוב לשמור אפילו דיבור אחד היוצא מפיו של האדם: אדם נכנס לבית הרושת גדול ומצא שם מאתיים ארבעים ושמונה מכונות העומדות בתוך אולם ענק אחד. כאשר היטיב האיש להתבונן ראה שמכונה אחת היא יוצאת דופן, יש עליה שמירה מיוחדת ואין רשות לפועלים ולמבקרים לגשת אליה אלא על פי רשיון מיוחד. לאחר ששאל האורה לפשר הדבר, הוסבר לו כי למכונה זו תפקיד מיוחד: היא מפעילה את כל שאר המכונות. אם תארע בה תקלה, ואפילו הקטנה ביותר, תופרע מלאכת כל שאר המכונות ובית החרושת יושבת ממלאכתו. מאתיים ארבעים ושמונה המכונות הינן משל לרמ"ח מצוות עשה שהוזכרו בהן. וה"מכונה" שעליה יש לשמור ביותר, היא כח הדיבור שהוטבע באדם. מוות וחיים ביד הלשון, ועל כן צריך האיש החפץ חיים לשמור לשונו מרע. זוהי איפוא המתנה הגדולה ביותר שנתן הבורא לאדם והיובתו היא להשגיח עליה כעל בבת עינו ולשמור היטב פתחי פיו.

דיבורו של אדם כמו מברק:

בספר "המאורות הגדולים" מובאים שני סיפורים על החפץ חיים שגם בהם מודגש ערכו של כח הדיבור: פעם נפגש ר' ישראל מאיר בעיר מוסקבה עם אחד הנדיבים הידועים ושוחה איתו על ענינים שונים. התנו ר' צבי לוינסון שליווה אותו, ניסח באותו זמן מברק דהוף. הוא עשה מאמצים לצמצם במספר המלים כדי לחסוך בהוצאות התשלום. תוך השיחה עם הנדיב, הרגיש ר' ישראל מאיר, שעלולים לבוא לידי דיבור שיש בו משום לשון הרע, והעיר מיד: "ראו נא כמה מדקדקים האנשים בניסוח מברק וסופרים כל מלה ומלה, ולמה? משום שהם יודעים שכל מלה עולה להם כסף. ואם בענינים הנוגעים לעניני כסף בלבד, מדקדקים הבריות כל כך, כמה יש לדקדק ולספור כל מלה אם הדבר נוגע לאיסורים המורים?"

מעשה עם הרב מלצר והרב בגנים:

כאשר מסופר כשרבי איסר זלמן מלצר זצ"ל לימים נהיה ראש ישיבת עין חיים עלה לארץ, בא לבקר את הגאון הרב בגנים רבה של ירושלים, תוך כדי שיחה הודה ר' איסר זלמן מלצר לרב בגנים שניהם למדו בצעירותם בישיבה של הנצי"ב מוולאז'ין ואמר כי כל מעמדו הרוחני הוא בזכותו, ומעשה שהיה כך היה כאשר הגרא"ז מלצר היה נער בא ללמוד בישיבתו המפורסמת של הנצי"ב מוולאז'ין אך נכנס לישיבה הבחין בהבדל החד בין מראהו העלוב ובגדיו המרופטים לעומת שאר הבחורים וגמר בלבו לחזור למחרת הביתה, הנצי"ב שהבחין במבוכתו של הנער החדש ניגש לשולחנו ושאל אותו שאלה בלימוד ומאד מאד שיבחה את תשובתו, למחרת ניגש הר' בגנים שאף הוא היה תלמיד בישיבה לר' איסר זלמן וחזר וסיפר כמה הנצי"ב התפעל מתשובותיו והודות לעידוד הזה נשאר ר' איסר זלמן בישיבה ועלה ונתעלה.

מוסר השכל כוחה של מלה טובה או ההיפך:

למדנו מהאמור עד כמה עוצמת הפה והכוח שיש לאדם בדיבורו לטוב ולרע והחכם מנצל לטובה כי במילה אחת אפשר לחולל מהפך, ומצד שני הכסיל יכול להחריב עולמות במילה אחת, הראת לדעת כי מילה אחת טובה בונה עולמות ודורות ומילה אחת יכולה להחריב דורות, וכל משכיל יתן את דעתו כיצד עליו לנצל את הנס והפלא שהקב"ה עושה לאדם בכל רגע בדיבורו ולנצלו לטובה בכדי להודות להלל ולשבח לפרגן ולחבב את אשתו ובניו ותלמידיו ועובדיו וכל הסובבים אותו וכזה זוכה לשלום בית ולהיות אהוב על הבריות, אולם כמה טועים שמקמצים בדיבורם וקשה להם לשבח את אשתו או זולתו כאילו משלם על כל מילה והרי כל מילה טובה אתה מחמם את הלב ומרבה אהבה ואחוה ומדוע למנוע הדבר, זאת ועוד אשרי אשר לא מחלל דיבורו שעי"ז זוכה שככל היוצא מפיו השם עושה.

החותם בברכת שבת שלום ומבורך.

הצב"י מרדכי מלכא עיה"ק אלעד

